

BILTEN

broj 1

28.01.2013.

Tiraž: 300 primeraka

SADRŽAJ

Proizvodnja paradajza iz rasada

Jelena Marković, dipl.ing.....st. 3

Pogrešni postupci pri držanju krmača

Dragoljub Krajnović, dipl.ing.....st. 5

OBLAST POVRTARSTVO

PROIZVODNJA PARADAJZA IZ RASADA

Uzgoj paradajza može se vršiti gotovo na svim zemljištima. Međutim, najbolja su laka, propustljiva, strukturna i ocedna zemljišta, bogata humusom. Za kasnu proizvodnju mogu se koristiti i nešto teža zemljišta. Paradajz treba gajiti u plodoredu jer u monokulturi značajno smanjuje prinost (za 30-40%). U plodoredu on dolazi na prvo mesto i veoma dobro reaguje na đubrenje stajnjakom.

Na istom mestu se može gajiti tek posle 3-4 godine. Najbolji predusevi za uzgoj paradajza su višegodišnje trave, leguminoze, a od povrća grašak, luk i kupus. Obzirom na mesto, vreme, način i namenu proizvodnje kod paradajza razlikujemo proizvodnju paradajza u zaštićenom prostoru i proizvodnju paradajza na otvorenom polju. Prema vremenu pristizanja, proizvodnja na otvorenom polju može biti rana, srednje rana i kasna. Zatim podela može biti na proizvodnju iz rasada i direktnom setvom iz semena i na kraju proizvodnja može biti za potrošnju u svežem stanju i za potrebe industrijske prerade.

Proizvodnja iz rasada

Za ranu i srednje ranu proizvodnju paradajz se gaji iz rasada a za kasnu direktno iz semena. Pri proizvodnji iz rasada za ranu poljsku proizvodnju paradajza optimalni rok setve za naše uslove je

oko 1.marta. Setvu treba obavljati u tople leje ili druge vrste zaštićenog prostora gde ima dopunskog zagrevanja. Setva može biti gusta sa oko 8 g semena na m² pri čemu se obavlja pikiranje na razmak 10×10 ili u odgovarajuće kontejnere. Nakon pikiranja treba primeniti odgovarajuće mere i održavati potrebne uslove radi dobijanja rasada visokog kvaliteta. Dobro odnegovan rasad za rasađivanje postiže poslednjih dana aprila ili prvih dana maja

meseca, što predstavlja prvi mogući rok za rasađivanje paradajza u našim uslovima.

Kvalitetan rasad paradajza treba da ima sledeće karakteristike: visinu 25-30 cm, debljinu stabla u osnovi 8-10 mm, oko 8 stalnih listova, masa nadzemnih delova 6-8 g i sadržaj suve materije 10-

12%. Za srednje ranu proizvodnju setva se obavlja u polutople leje, plastike ili staklenike sa oko 2,5-3 g semena po m² pri čemu se ne vrši pikiranje a setva se obavlja od polovine marta pa čak i prvih dana aprila za nešto kasniju proizvodnju. U razvijenom delu sveta rasad paradajza se uglavnom proizvodi u kontejnerima koji prema našim rezultatima daje od 10-30% veći prinos u odnosu na klasičnu proizvodnju rasada.

Uzgoj paradajza na otvorenom polju obavlja se po prestanku opasnosti od mraza. U kontinentalnim uslovima za ranu proizvodnju to je kraj aprila i prvih dana maja. Za srednje ranu proizvodnju od 15-25 maja i za kasnu od 25 maja do 10. juna. Razmak sadnje zavisi od tipa sorte, visoke sorte se sade u redove na razmak 80-90 cm i 30-40 cm u redu, a determinantne na razmak 70×30 cm ili u dvorede trake sa razmakom 80-90 cm, redova 40-50 cm i u redu 25-30 m. Sadnja se obavlja ručno ili mašinski 3-4 cm dublje nego što su biljke rasle u rasadu. Kod izduženog i preraslog rasada može se primeniti položena sadnja.

Nega rasada

Paradajz zahteva intezivnu negu, pri čemu se primenjuju opšte i specifične agrotehničke mere. Opšte mere obuhvataju međurednu obradu, navodnjavanje, zaštitu od bolesti, štetočina i korova i u nekim slučajevima ogrtanje. U specifične mere spadaju kolčenje, pinciranje i zalamanje vrhova (dekaptacija).

Pri proizvodnji iz rasada odmah nakon rastađivanja posle pet do šest dana neophodno je izvršiti popunu praznih mesta. Pri proizvodnji direktnom setvom, ako setva nije bila precizna neophodno je prerađivanje i to u fazi prvog para pravih listova. Međutim obrada kod paradajza izvodi se 3-4 puta odnosno sve dok se to može obavljati. Navodnjavanje paradajza je obavezna mera jer se visoki prinosi ne mogu ostvariti bez redovnog i pravilnog zalivanja. Optimalna vlažnost zemljišta za paradajz je oko 80% PVK. Zalivna norma za paradajz na zemljištu tipa černoze za orošavanje 30 mm a iz brazda 50 mm. Norma navodnjavanja treba da je 270 mm. Rezltati istraživanja su pokazali da se navodnjavanjem iz brazda ostvaruju značajno viši prinosi u odnosu na zalivanje orošavanjem.

Marković Jelena dipl.ing ratarstva

STOČARSTVO

POGREŠNI POSTUPCI PRI DRŽANJU KRMAČA

Ustaljena loša praksa u tehnologiji držanja krmača u velikoj meri utiče na proizvodne rezultate, a potom i na zdravstveni bilten u takvim zapažanjima svinja. Troškovi i nerentabilna proizvodnja počinju sa rasipanjem kukuruza i koncentrata, a završavaju se sa kasnim grupnim odbijanjem prasadi. Nepravilna tehnologija držanja i neadekvatna ishrana krmača u vreme suprasnosti dovode do prekomerne utovljenosti, često i više od 40 kilograma, što se negativno odražava na dalji tok proizvodnje. Loša je navika nekih proizvođača da prasid ostave pod krmačom duže od pet nedelja. Redvan ciklus prašenja i dobijanja legla sa većim brojem živorođene i vitalne prasadi predstavlja ključni faktor u svinjarskoj proizvodnji. Da bi se to ostvarilo potrebno je ispuniti više uslova: izbor kvalitetnih nazimica, dobre krmače, odličan smeštaj, dobar kvalitet i pavilan režim ishrane, dobro zdravstveno stanje. Kvalitetna i dobro izbalansirana tablica ishrane krmača za vreme suprasnosti, a naročito dojenja prasadi, višestruko je značajna.

U poslednjih nekoliko godina neke od pomenutih uslova vrlo je teško ispuniti, ne samo zbog nestašice već i skupe hrane, slabog kvaliteta smeša i niske otkupne cene prasadi, tovljenika i krmača. Sve ovo ne bi smelo biti opravdanje za lošu i neracionalnu ishranu krmača jer su posledice propusta vrlo ozbiljne.

Poseban problem je navika proizvođača da sopstveni kukuruz ne računaju, već samo ono što kupuju kao dodatke. Kukuruz se vrlo neracionalno troši, rasipa, jer se krmačama daje znatno više nego što su njihove dnevne potrebe. Kada bi se deo ovako utrošenog kukuruza prodao za dobijeni novac mogli bi se kupiti super-koncentrati, ishrana krmača bi bila kvalitetnija, a troškovi ishrane se ne bi povećali.

Zbog ovako obilne ishrane kukuruznom prekrupom krmače se za vreme suprasnosti utove, što nije poželjno. Za vreme suprasnosti one ne bi smele dobiti u težini više od 40 kilograma. Pred prašenje u trećem leglu masa krmača ne bi smela biti veća od 200 kg, bez obzira na rasu: Jorkšir, Švedski landras ili melez.

Velike i debele krmače sklone su raznim komplikacijama za vreme i posle prašenja. Ove

komplikacije manifestuju se u sledećem:

Zbog slabih trudova otežana su i produžena prašenja. Veći je broj mrtvorodne prasadi. Češća su zapaljenja materice i vimena.

Posle prašenja ovakve krmače slabije jedu, naglo gube na težini. Debele krmače slabije doje i lošije su majke, češće gaze i gnječe prasad. Ovakve krmače vrlo često se ne tove po odbijanju prasadi.

Loša je navika nekih proizvođača da prasad ostave pod krmačom duže od pet nedelja. Takva prasad kasnije počinju jesti i više iscrpljuju krmaču. Kao rezultat ove loše prakse dobijaju se mršave i iscrpljene krmače koje ne traže nerasta i kasnije ulaze u pripust po zalučenju prasadi. Jalovost je naročito izražena kod nazimica ili krmača posle prvog ili drugog prašenja, a posebno je velika u letnjim mesecima. Zbir jalovih dana tokom leta jednak je zbiru jalovih dana u ostala tri godišnja doba.

Određenim veterinarskim stimulativnim sredstvima u vidu injekcija može se znatno uticati na redovno izazivanje estrusa (polnog žara) i na povećanje telesne mase kod problematičnih plodkinja. Iz svega iznetog odgajivači prasadi mogu uočiti propuste koje su do sada činili. Otklanjajući ih dobiće više prasadi po krmači godišnje uz znatno manje troškove.

Dragoljub Krajnović, dipl.ing.